

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Disputatio V. De attributis divinis in specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

confid. c. 5. ubi dicit, *DEVS amat ut charitas, no-
vit ut veritas, sed & ut aqutias, dominatur ut
Majestas, &c. regit ut principium, ruetur ut solus,
operatur ut virtus, revelat ut lux, assistit ut pietas.*
Item S. August. 15. de Trinit. c. 5. *Si dicam æter-
nus, immortalis, iustus, bonus, beatus, spiritus, ho-
rum omnium novissimum, quod posui, videtur signi-
ficare substantiam, cætera verò hujus substantie
qualitates.*

Resp. Has omnes & similes auctoritates commo-
dissime intelligi de distinctione penes explicitum
& implicitum, unde quamvis implicite ratio scien-
tiæ divinæ sit etiam ratio substantiæ, non tamen est
explicitè, qui sensus in ejusmodi oppositis locu-
tionibus exprimitur.

7. Imò non minus graves sunt auctorit: SS. PP.
quæ intimam inclusionem unius attributi in alio
suadent, veluti apud S. Anselmum in Monol. c. 16.
cùm dicit: *Idem est, quodlibet illorum, quod omnia
sunt simul, sive singula, &c.* Et post pauca: *cùm
aliquis homo dicatur corpus, & rationalis, & homo:
non uno modo vel consideratione hæc tria dicitur.*
*Secundùm aliud enim est corpus, & secundùm aliud
rationale, & singulam horum non est totum id, quod
est homo. Illa verò summa essentia nullo modo sic
est aliquid, ut illud idem secundùm alium modum,
aut secundùm aliam considerationem non sit; quia
quidquid aliquo modo essentialiter est, hoc est totum,
quod ipsa est.* Atqui si daretur distinctio excluden-
tis & exclusi, jam aliquà ratione & consideratione
illa summa essentia non esset, quod alia considera-
tione est.

8. Objic. 2. Cacheranus plura absurda primò,
quod idem simul esset totum & pars, continens &
contentum: quia quodlibet attributum contine-
tur in essentia, tanquam pars & aliquid ipsius; ac
rursus includeret & contineret essentiam, tanquam
partem sui.

Secundò. Quod omnia divina prædicata forent
transcendentia contra communem divisionem, quæ
divina prædicata dividuntur in transcendentia, quæ
per omnes divinas perfectiones vagantur, ut esse
æternum, increatum, infinitum &c. & non tran-
scendentia, quæ important perfectiones non va-
gas, sed determinatas, quæ propriè sunt attribu-

ta, ut esse sapientem, omnipotentem &c.

Tertiò. Quod omnia prædicata divina etiam in
sensu reduplicativo possent de se invicem affirmari,
adeoque dici, *Intellectus ut intellectus vult, &c.* le-
quela probatur. Ens quia transcendit interiora,
potest in sensu reduplicativo dici: *Substantia ut
substantia est ens: intellectio creata ut intellectio
creata inhaeret.* quia ratio inhaerentia quamvis im-
plicitè tantum; importatur nihilominus in ratione
intellectionis create; ergo etiam si unum attribu-
tum contineatur in altero, quamvis implicite;
debet de illo affirmari in sensu reduplicativo.

Resp. ad 1. neg. sequelam, ad cujus probationem
etiam nego antec. nam attributa continentur
in essentia per modum simplicitatis; non per mo-
dum partis, quemadmodum de constitutivo sup.
dixi & ideò S. August. l. 11. de civ. c. 10. de DEO
dicit: *quidquid habet, hoc est, excepto, quod re-
lativè ad alterum est.*

Ad 2. nego esse absurdum, quod omnia prædi-
cata divina sint transcendentia, & aio, hoc esse de
ratione actus puri. Illam porro divisionem prædi-
catorum in transcendentia & non transcendentia
dico pertinere ad modum significandi, non ad
rem significatam. Ad 3. in primis retorqueo ar-
gumentum: nam fallum est, quod ens ut ens sit
bonum; quantumvis transcendat bonitatem, &c.
fallum quoque est, *Immensitas quæralis est æterni-
tas,* & tamen per Adversarios utrumque est præ-
dicatum transcendens, ergo ex transcendentia ali-
cujus prædicati non rectè infertur, quod in sensu
reduplicativo possit de altero prædicari, & ideò
Resp. 2. neg. antec. cùm enim reduplicatio non
cadat supra id, quod implicite & materialiter, sed
quod explicitè & formaliter continetur in sub-
jecto, fallum est, quod substantia quæ talis sit
Ens, hoc enim est ipsi materiale & commune cum
accidente, sed quod sit per se existens; aliàs cur
non etiam verum esset, *Petrus quæ Petrus, homo
quæ homo est ens,* quod tamen Dialectici non
concesserint. Ad alteram quoque propositionem,
intellectio creata quæ intellectio creata inhaeret.
Resp. Nec illam esse veram, siquidem explicitus
conceptus creaturæ non dicit esse in alio, sed
ab alio.

DISPUTATIO V.

DE

Attributis Divinis in specie.

CONsideratis attributis divinis in communi,
ad eadem in particulari consideranda accedi-
mus & illa hoc capite complectimur, quæ ad
esse DEI pertinent, ac magna ex parte negati-

vis nominibus efferuntur, ut simplicitas, infini-
tas, immutabilitas, &c. De illis verò, quæ ad
operationem pertinent, ut scientia, providentia,
cum S. Doct. specialibus titulis inf. dicemus.

ARTICULUS I.

De Bonitate, veritate & unitate DEI.

SUMMARI A.

1. Triplex datur perfectio.
2. Quid sit perfectio secundum quid, & simpliciter simplex.
3. Tres conditiones ad perfectionem simpliciter simplicem.
4. Triplex bonitas in rebus.
5. Bonum quomodo diffusivum sui?
6. DEVS optimus omni genere bonitatis.
7. Continet formaliter omnem perfectionem simpliciter simplicem.
8. Diffusivum sui.
9. An creatura cum DEO simul sumpta faciant complexum majus?
10. An DEVS possit creare creaturam perfectissimam?
11. DEVS est maximè unus, quia est suum esse.
12. Multitudo destruit perfectionem.
13. Veritas in DEO reperitur omnibus modis.

§. I.

Bonitas DEI.

- Notandum primò. Dari triplicis generis perfectiones. Nam primò alia sunt simpliciter increata, quæ nulli nisi enti à se possunt competere, ut sunt infinitas, immensitas &c. Alia sunt purè & simpliciter creatæ, ut esse rationale, vegetativum &c. alia in suo proprio formali conceptu abstractant ab ente creato & increato, & utriusque convenire possunt, ut vita, libertas, sapientia, bonitas &c.
- Secundò generis perfectiones dicuntur perfectiones secundum quid, quia in suo formali conceptu important limitationem & exclusionem aliquam perfectionis melioris se, ut esse lapidis excludit esse viventis &c. Primi & secundi generis perfectiones sunt & dicuntur simpliciter simplices. hoc est, ex D. Anselmo Monologii c. 14. *quarum qualibet est melior ipsa, quam non ipsa*, seu cujus formalem rationem enti ut sic melius est habere quam non habere.
- Unitè triplex ad ejusmodi perfectionem conditio requiritur: prima est, ut sit forma realis intrinseca, non consistens in negatione, ente rationis, denominatione extrinseca. Secunda ut in formali, seu explicito conceptu dicat perfectionem, & non præcindat à perfectione, quemadmodum præcindere videtur relatio. Tertia, ut non excludat perfectionem æqualem, aut meliorem se. Sic v. g. vivere est perfectio simpliciter simplex, quia vita est forma realis positiva, dans perfectionem, quæ est excludat aliquam perfectionem minorem se, ut est esse lapidis, non tamen æqualem, aut majorem, ut est ratio scientiæ, bonitatis &c. ideoque enti secundum se melius est vivere, quam careere vitâ.
- Notandum secundò. Bonitatem triplicem inveniri in rebus. Unde est prima bonitas absoluta & fundamentalis, quæ illud bonum dicimus, cui nihil deest ex omnibus ad ejus perfectionem & integritatem in suo genere pertinentibus. Et sic idem

R. P. Metzger, Theol. Schol. Tom. I.

est bonum, quod perfectivum secundum S. D. 1. p. q. 4. a. 1. in c. Secunda est bonitas respectiva, seu transcendentalis, quæ est convenientia cum appetitu & voluntate, eamque consequitur appetitus. Tertia est bonitas moralis propria naturæ intellectuali, estque rectitudo & conformitas ad regulam rectæ rationis, quæ ut reperta in actibus liberis est actualis, in habitibus est habitualis, & quandoque justitia vel sanctitas appellatur.

Notandum tertio. Bonum, præterquam quòd sit in se ipso perfectum, etiam esse perfectivum aliorum, ex quo dicitur *diffusivum sui*, idque vel effectivè, tribuendo esse alteri; vel formaliter, attrahendo & alliciendo appetitum. His positus sit.

Conclusio. DEUS est per essentiam summum bonum, summeque bonus & perfectus omni genere bonitatis (2.) ideoque continet omnem perfectionem simpliciter simplicem formaliter, alias verò tantum eminenter (3.) estque vel maximè diffusivus suæ bonitatis.

Prima pars probatur. Nam vel est sensus de bonitate absolutâ; & hoc ipso quòd DEUS est ens à se, suum esse, & actus purus essentialiter exclusivus omnis potentialitatis & limitationis, est in se perfectissimus. Vel est sensus de bonitate morali, & sic iterum ex eo, quòd DEUS est formalissimè suum esse, tam est per essentiam indefectibilis à recta regula operandi, quàm est indefectibilis à se ipso, ut indicatur Luc. 1. *Nemo bonus nisi solus DEVS*. Levit. 19. *Sancti estote, quia ego sanctus sum, Dominus Deus vester*, & II. 6. *Sanctus sanctus, sanctus*. Vel tertio est sensus de bonitate respectiva, & sic iterum DEUS seu essentia per essentiam exiens & infinite intelligibilis est suum ipse primum volutum, & tam suus, quàm cujuslibet naturæ rationalis finis ultimus, quippe quæ aliunde quàm DEI visione & fruitione nequit latari.

Secunda pars significatur. Ex. 33. ubi DEUS Moyli sui ostensionem promittens, *ostendam tibi*, inquit, *omne bonum*, ideoque D. August. in illud pl. 49. *Pulchritudo agri mecum est, quid enim, inquit, cum illo non est? cum illo ager, cum illo species terræ, cum illo specus cali, cum illo omnia volatilia, quia ipse omnia*. Et ratio principaliter delimitur ex ratione entis à se per essentiam: quia essendi plenitudo includit omnem perfectionem (quæ libet enim perfectio est quoddam esse) sed ex ratione entis à se & per essentiam DEUS est ipsa plenitudo essendi, sicut & actus purus, infinitus, causa omnis perfectionis, eamque proin vel formaliter, vel eminenter, præcontinet, ergo.

Quòd autem perfectiones secundum quid non contineantur in DEO formaliter, ratio est: quòd illa dicantur in DEO contineri formaliter, quæ DEUM formaliter denominant, sed solæ perfectiones simpliciter simplices eundem formaliter denominant: est quippe formaliter sanctus, justus, vivens, &c. DEO quoque tribuendum quòd melius est, sed illas perfectiones formaliter habere, est melius, quàm non habere formaliter, ergò. Atqui per-

G

per-

CONCLUSIO I. *DEVS est maxime unus S. D.*
 q. 9. a. 3. & 4. Ratio eisdem est primò. Idem
 formaliter est in DEO principium, quo est DEUS,
 & quo est hic DEUS: ergo DEUS maxime est unus.
 Antec. constat ex dictis: quia esse DEI est natura
 ipsius, & ipse est suum esse. Consequentia proba-
 tur. Per quod aliquid formaliter est immultiplica-
 bile & indivisum, per illud principium est maxime
 unum: sed natura DEI per suum esse, quo constituitur
 natura DEI, etiam constituitur hæc natura immul-
 tiplicabilis: ergo hoc ipso debet esse maxime una.

Ratio petitur secundò ex infinitate divinæ per-
 fectionis, quæ destrueretur per multiplicationem
 Deorum. Nam si darentur plures Dii, differrent ab
 invicem. Vel ergo id, in quo differrent, esset per-
 fectio, vel imperfectio. Si imperfectio, hoc ipso
 non essent infinite perfecti; si perfectio; jam unus
 non haberet omnem perfectionem, quam haberet
 alter; adeoque rursus non essent infinite perfecti.

CONCLUSIO II. *DEVS est summe verus.*
 Ratio est: quia veritas triplici modo potest accipi
 primò quòd sit conformitas dicti ad mentem &
 conceptum dicentis, estque veritas in dicendo:
 Secundò quòd sit conformitas intellectus ad rem
 cognitam, quæ est veritas in cognoscendo: a tertio,
 quòd sit conformitas rei cognite ad intel-
 lectum cognoscentem, & est veritas in essendo.
 Sed omnibus istis modis DEUS est summe verus,
 & quidem primò in dicendo, quia fallere non po-
 test, ut ex instituto probant Theologi in tractatu
 de fide. Secundò etiam in cognoscendo & essendo,
 prout ipse indicat Jo. 14. de se dicens: *ego sum*
via, veritas, & vita: Nam nulla est major conformi-
 tas rei cognite cum intellectu divino, quam sit
 suæmet essentia, seu objecti connaturalissimi; hæc
 quippe est conformitas summa identitatis, cum ut
 ex S. D. supra vidimus, in ipso intellectus & intel-
 lectum, hoc est, essentia cognita, sint idem omni-
 bus modis. Unde etiam est summa conformitas
 sui intellectus partim cum objecto primario &
 connaturalissimo suæmet essentia secundum dicta,
 partim cum objecto secundario creaturatum: si-
 quidem omnium illarum veritas in intellectu di-
 vino ideatur, & ab illa tanquam causa exemplari
 dependet.

perfectiones secundum quid DEUM non denomi-
 nant formaliter propter adjunctam imperfectio-
 nem: neque enim DEUS nisi per metaphoram di-
 citur, Agnus, Leo, &c. ergo ista perfectiones non
 sunt formaliter in DEO.

8. Tertia pars constat: quia DEUS est causa effe-
 ctiva, idealis & finalis omnis creatæ perfectionis:
 quæ velut rivulus ex illo infinito fonte essendi par-
 ticipare dimanat, ut eleganter exprimit D. Aug.
 super ps. 134. dicens: *Omne aliud bonum, alio bo-*
num est, solus verò DEVS est se ipso bonus; bonus
omnium honorum, bonum à quo sunt omnia bona, bo-
num sine quo nihil est bonum, & bonum, quod sine
cæteris bonum est.

9. Quæres primò. Utrum DEUS & creaturæ simul
 sumptæ faciant aliquod complexum saltem extrin-
 secè majus & melius, quam sit DEUS se solo seor-
 sum sumptus?

Respondeo negativè cum S. D. in 1. 2. q. 34.
 a. 3. ad 2. & in hunc sensum D. Augustinus tr. 11.
 in Jo. *Si fueris sub DEO, minor eris, si fueris cum*
DEO, DEVS major non erit: vel ex se ille major;
sed tu sub illo minor. Ratio est primò, quia finitum
 additum infinito non facit majus: sed DEUS est in-
 finitè bonus; omnes creaturæ sunt quid finitum.
 ergo.

Secundò. Cum omnis creatæ perfectio sit imper-
 fectioni permixta, vel deberet facere majus bonum
 per additionem suæ imperfectiois, vel perfectio-
 nis: non imperfectiois, ut patet: non perfectiois,
 quia hæc modo infinite præstantiori præcontine-
 tur in DEO.

Quòd si tamen per ly extrinsecè majus bonum,
 nil aliud intelligas, quam quòd sint plura bona ha-
 bentia perfectionem, sic utique DEUS & creaturæ
 sunt quoad numerum habentium majus bonum,
 quam solus DEUS, qui tamen loquendi modus est
 improprius.

10. Quæres secundò. An DEUS creare possit crea-
 turam optimam seu perfectissimam?

Respondeo negativè: quia deberet creare al-
 terum se: aut enim aliqua perfectio deesset illi
 creaturæ, aut non? si deesset, hoc ipso non esset
 perfectissima; si nulla deesset, foret actus purus,
 adeoque DEUS, & consequenter esset ex suppo-
 sitione creaturæ, & simul ens increatum, quod im-
 plicat.

ARTICULUS II.

De simplicitate DEI.

SUMMARI A.

1. Simplicitatis definitio.	11. Datur in DEO fundamentum distinguendi, non componendi per rationem.
2. Et divisio.	12. An actualis prædicatio componat.
3. DEVM esse simplicissimum probat esse à se.	13. Implicat DEVM componere per modum partis.
4. Ratio actus primi.	14. Non implicat componere per modum termini, & formæ totalis.
5. Et infinita perfectio.	15. Quomodo simplicitas sit perfectio simplicitatis simplex.
6. Hinc excluditur compositio physica.	16. Analogicè abstracta non est perfectio.
7. Neque admittitur compositio ex subjecto & accidente.	17. Compositio est perfectio secundum quid.
8. Neque metaphysica.	18. Mysterium SS. Trinitatis non obest simplicitati.
9. Neque logica.	§. I.
10. Attributa junguntur essentia per intellectum, non propriè componuntur.	

§. I.

Exponitur & asstruitur simplicitas
D E I.

Notandum primò. Simpliciter, quæ hoc loco significat modum entis oppositum compositioni, communiter & rectè definitur, quòd sit *unitas expert compositionis*, ubi per *ly unitas* removetur multitudo incomposita, seu plura per accidens aggregata: per *ly expert compositionis* genus unitatis, quòd est etiam commune compositis, contrahitur ad simplicia, sicque partes, earumque actualis distinctio removetur: siquidem compositio est distinctorum unio.

Notandum secundo. Simpliciter rectè dividitur in absolutam, quæ est rei in se ipsa, & respectivam, quæ est in ordine ad aliud. Prior opponitur compositioni intrinsecæ, posterior extrinsecæ. Compositio intrinsecæ & ad intra, quæ etiam dicitur *compositio hujus ex his*, denominat aliquid passive compositum in se ipso, eaque triplex numeratur; nempe physica ex materia & forma: partibus integrantes: subjecto & accidente: metaphysica ex essentia, & existentia, supposito & natura; logica ex genere & differentia. Compositio extrinsecæ, vel ad extra est duplex: primò compositio *hujus cum his*, quæ denominat aliquid activè componens cum alio à se distincto, veluti forma substantialis, quamvis in se physice simplex, tamen venit in compositionem cum materia prima à se distincta. Quibus communiter in tract. de Incarn. additur compositio in his, hoc est, conjunctio extremorum in aliquo medio dante, non accipiente unitatem ab illis, ut est in Christo conjunctio duarum naturarum in persona Verbi, de quibus suo loco.

3. CONCLUSIO. *DEVS est realiter formaliter simplicissimus simplicitate excludente omnem realem passivam compositionem.* Est quoad realem simplicitatem de hinc, ex Conc. Lateran. in c. *firmiter*, & Florent. supra disp. 4. a. 1. §. 2. allegatis, ad stipulantes SS. PP. ibidem adductis, quibus addimus Boëtium de Trin. loquentem.

*Simplex esse, simplex posse,
Simplex velle, simplex nosse,
Cuncta sunt simplicia.*

Ratio S. D. è SS. PP. desumpta est primò. Ens primum & à se non potest esse compositum: DEUS est ens primum & à se: ergo. Major probatur: Omne compositum est naturà posterius suis partibus, tanquam elementis & principiis, è quibus componitur, requirit etiam causam, quæ illas partes in se uniat: unde D. Ambros. tr. in symb. c. 1. *DEVS compositus esse non potest: cum aliqua ex anteriora extitisse sit nefas* & Cyrill. Alex. l. 3. thel. c. 4. *quomodo Pater omnium rerum principium erit, si non simplex, sed compositus erit? primum enim simpliciter haud quaquam compositum esse potest, quia nihil potest praeintelligi, à quo componatur, &c.*

4. Ratio est secundo: Omnis compositio dicit imperfectionem actui puro infinite perfectio repugnantem: ergo in DEO non habet locum. Antec. constat partim: quia qualibet pars intrinsecè com-

R. P. Mexg. Theol. Schol. Tom. I.

ponens est imperfectior suo toto; cum totum sit aliquid, quod non est pars: partim quia est in potentia ad totum: ideoque D. Damasc. l. 1. d. hinc orthod. *quidquid ex pluribus componitur, ex imperfectis constat.* Adde quòd pars non est ipsum totum, atqui in DEO nihil potest esse, quod non sit DEUS: alioquin jam esset ens creatum: ergo.

Ratio est tertio. Quidquid est perfectius, de DEO dici debet: sed esse simplicem ceteris partibus est perfectius, quam esse compositum: dicit enim modum habendi suas perfectiones sine indigentia, collectionem magisque unitum, ideoque praestantiorem, prout agnoscit D. August. l. d. quant. animæ c. 11. dicens: *omne simplex est perfectius compositio.* Et D. Anf. de Incarn. V. c. 8. *vero judicio simplex multiplici antefertur.*

§. II.

Corollaria.

Inferes primò. Non esse in DEO admittendam aliquam compositionem, neque ex materia & forma, neque ex partibus integrantes quantitativis, neque ex potentia & actu, siquidem est actus purus, adeoque omnis materiae potentiaque expers.

Inferes secundo. In DEO non dari compositionem ex subjecto, & accidente. Id enim probant auctoritates & rationes praeallegatae: specialiter etiam de istis qualitatibus D. Leo I. ep. 93. ad Turribium: *de DEO quicquid dignè sentitur, non qualitas est, sed essentia: incommutabili enim nihil accedit.* Et D. August. l. d. cognit. veræ vitæ c. 3. *Ratio asstruit, nihil DEO accidentale, sed totum quod predicatur de eo, ei esse essentiale.* Plura de hoc tum contra Vorstii Calvinistæ objectiones ex liberis decretis petitas, tum contra novam quorundam RR. opinionem de accidentibus non quidem DEO inhærentibus, sed adhærentibus infra, ubi de immutabilitate DEI.

Inferes tertio. Repugnare in DEO compositionem ex essentia & existentia; siquidem est formalissimè suum esse irreceptum, & ens à se exclusivum omnis causæ essentiam & existentiam conjungentis: Nec non compositionem ex natura & supposito; siquidem ita subsistit, ut sit sua essentia; & compositio utriusque supponit naturæ suppositæ potentialitatem, quæ ab actu puro exulat.

Inferes quarto. Neque logicam compositionem rationis ex genere & differentia posse habere fundamentum ex parte DEI, quia hæc compositio importat finitatem essentialem & dicit ex parte conceptus generici potentialitatem; sed finitatis, limitationis, potentialitatis, nullum datur in DEO fundamentum: ergo, &c.

Sed nunquid saltem potuit cum fundamento in re dari compositio rationis inter essentia & attributa? si enim simplicissima unitas variarum perfectionum in DEO potest esse fundamentum varias rationes objectivas ratione distinguendi, cur non potius sit fundamentum easdem rationes distinctas componendi? Respondeo. Quamvis unitas divinarum perfectionum in nostro intellectu sit fundamentum perfectiones divinas de se mutuo predicandi, adeoque conjungendi: non tamen propriè compo-

nenndi, siquidem ejusmodi prædicationes v. g. *DEVS est justus*, non significant resultantiam aliqujus tertii & extremis, sed simplicem utriusque identitatem.

11. Et ad instantiam Resp. disparitatem esse, quod distinctio rationis nihil ponat ex parte objecti, sed tantum aliquid relinquat, in quantum unam formalitatem assumit ad intellectum, non assumptâ alterâ; cujus fundamentum sufficiens reperitur in objecto virtualiter multiplici juxta prius dicta: sed si faceret compositionem rationis, poneret compositionem in ipso objecto, quæ in DEO fundamentum habere nequit, eo quod conceptus compositionis ab omni imperfectione nequeat separari.

12. Inquis: Compositio nihil est aliud, quam distinctorum unio: sed intellectus per actualem prædicationem unit v. g. attributa & relationes cum essentia, quas antea per simplicem apprehensionem distinguerat, cum dicit v. g. *DEVS est sapiens, justus &c.* ergo intellectus facit compositionem in DEO. Præsertim cum juxta celebrem D. Th. doctrinam noster intellectus juxta suum connaturalem modum intelligat *componendo & dividendo*, illud per affirmationem, hoc per negationem.

Resp. Compositio est distinctorum unio, ut præsuppositivè & præcivè distinctorum, nego: ut positivè, & in actuali conjunctione distinctorum, conc. sed intellectus conjungit v. g. essentiam cum attributis per actualem prædicationem, ut præsuppositivè & præcivè distincta, conc. ut in ipsa actuali conjunctione distincta nego. Vel secundo, ut exprimens simplicem identitatem inter illa conc. ut exprimens coalescentiam distinctorum, nego. Ad illud, quod intellectus noster intelligat componendo. Resp. compositione secundo intentionali se tenente ex modo concipiendi, conjungendo nimirum prædicatum cum subjecto, conc. ex parte rei conceptæ, nego.

13. Inferes quintò. Implicare contradictionem, ut DEUS veniat in compositionem aliorum per modum partis materialis vel formalis incompletæ: Ratio ex dictis patet, quia conceptus partis, sive formalis sive materialis est inseparabilis ab imperfectione dependentiæ, primò à causa efficienter determinante ad esse unitum; secundo à se mutuo; & tertio à toto compositio, respectu cujus sunt aliquid incompletum, quæ omnia repugnant rationi actus puri, & entis à se.

14. Inferes tamen sexto. Non repugnare divinæ vel simplicitati, vel actualitati, ut DEUS per modum formæ totalis & termini intrinsecè actuantis & completis veniat in compositionem extrinsecè cum his & in his: ita enim defacto in compositionem venire docet Mysterium Incarnationis; ubi duarum naturarum Divinæ & humanæ unionem in Persona Verbi, sicut & ipsius Verbi cum natura humana secundum compositionem factam definit tertia synodus generalis his verbis: *si quis non confitetur unionem verbi ad carnem conjunctam animæ rationali secundum compositionem anathema sit.* Et v. syn. Gen. collat. 8. can. 4. *sancta DEI Ecclesia*

unitatem Verbi ad carnem secundum compositionem constitetur. Cujus ratio est, quod tunc compositio ex parte DEI non dicit rationem partem, sed termini vel extremi perficientis & actuantis, quod ipsi convenit ex ratione actus puri, prout etiam Divinam essentiam cum intellectu Beati uniti dicemus infra in disp. 7. de specie impressa in visione beatifica.

Inferes septimò. Omnimodam simplicitatem, qualis est divina, saltem ex parte rei significatæ esse summam perfectionem simpliciter simplicem, quia sic dicit modum habendi suas perfectiones perfectissimum & unitissimum soli entis increato proprium, non minus, quam infinitas & immensitas sunt modi essendi soli DEO proprii, quamvis quoad modum significandi non exprimat positivam perfectionem, sed potius negationem: quia in formali modo significandi exprimit negationem compositionis, compositio autem, seu unio distinctorum est quid positivum.

Si autem loquamur de simplicitate ut sic analogicè abstractâ à DEO & creaturis, conformius est S. D. & rationi non esse perfectionem simpliciter simplicem, nec in modo cognoscendi, nec in re significatâ; quia ut sic est modus entis indifferens ad omnes gradus ipsius: & in aliquibus reperitur cum perfectione, ut in Angelo, in aliquibus cum imperfectione, ut in materia prima, elementis &c. in relatione verò præcindit ab utroque, ut suo loco dicitur, ideoque S. D. in 2. d. 11. q. 2. a. 1. quaest. 1. ad 1. dicit: *Simplicitas per se non est causa nobilitatis, sed perfectio rei; unde ubi perfectio bonitas invenitur in uno simplici, simplex est nobilitas, quam compositum, quando verò e contra res est imperfecta, licet sit simplex, compositum erit nobilitas, sicut homo est nobilitas terræ.*

Quòd ergo aliqua creatura tanto simpliciores sint, quanto nobiliores, id non ex natura simplicitatis, sed actualitatis provenit, cui simplicitas applicata invenitur: unde in iis, quæ magis propinquunt ad potentiam, & recedunt ab actu, opposito modo se res habet: illa enim quò simpliciora, eò sunt imperfectiora, & ut S. D. hic a. 7. ad 2. *composita sunt meliora simplicibus.*

Dices: Simplicitas opponitur imperfectioni, quia opponitur compositioni, quæ dicit imperfectionem; ergo debet esse perfectio.

Resp. Compositionem intrinsecam formaliter non esse imperfectionem, sed perfectionem admixtam imperfectioni: est enim formaliter unio positiva partium intrinsecè componentium: unde non sequitur, quòd simplicitas ut sic formaliter dicat perfectionem.

Inferes octavo. Mysterium SS. Trinitatis nequaquam obesse Divinæ simplicitati, prout D. August. d. Civ. l. 11. c. 10. *Hæc Trinitas unus DEVS est, nec ideo non simplex, quia Trinitas.* Vel enim divinæ personæ ad se invicem comparantur, & sic nequaquam componuntur, sed opponuntur; vel cum divina essentia & perfectionibus absolutis; & sic iterum non componuntur, sed simplicissime identificantur.

ARTICULUS III.

De Infinitate DEI.

ad q. 7.

S U M M A R I A.

- 1. *Acceptio & divisio infiniti.*
- 2. *Infinitas DEI de fide.*
- 3. *Habetur tum ex ratione entis à se, tum actus puri.*
- 4. *Essentie create possibilitas pendet à divina sapientia.*
- 5. *A qua mediare & radicaliter etiam pendet rerum impossibilitas.*

§. Unicus.

Infinitas DEI exponitur, & asseritur.

1. Infinitum ex ipsa vocis notione illud dicit, quod sine seu terminis caret. Aliud dicitur infinitum simpliciter & in toto genere entis; aliud secundum quid, hoc est, in certo genere entis, ut si daretur infinita linea, tantum esset infinita in genere quantitatis, si daretur infinitus calor, esset infinitus in genere qualitatis.

2. Conclusio. DEUS est per essentiam simpliciter infinitus. Est de fide S. textu pl. 144. *Magnitudinis eius non est finis.* Baruch. 3. *Magnus est, & non habet finem, excelsus & immensus.* Ideo S. PP. præsertim Damascenus l. 1. de fide, DEUM vocat *interminatum essentie peragui.*

3. Deducitur tum ex ratione entis à se, tum ex ratione actus puri. Nam ens, quod caret limitationibus & terminis essendi, est infinitum simpliciter & in genere entis, DEUS caret limitationibus, ac terminis essendi, ergo. Minor probatur: Omnis terminus, quo potest actualitas essendi limitari, aut est extrinsecus, aut intrinsecus; sed DEUS seu ens à se & per essentiam utrumque excludit, ergo. Minor probatur: quia terminus extrinsecus est causa produciens, quem excludit ut ens à se, rursus terminus intrinsecus esset essentia

quatenus receptiva & contractiva existentia, sed esse à se est formalissimè ipsa DEI essentia, adeoque esse irreceptum, sicque infinitum in genere entis. Rursus: actui puro nulla potest abesse entis perfectio, consequenter debet esse infinitus in omni genere entis.

Obijcies. Etiam si rerum essentia suam possibilitatem habeant à se & non independentem ab alio, non ideo sequitur ipsas esse infinitas; ergo tamen si DEUS sit ens à se, inde tamen non rectè inferatur, quòd sit infinitus.

Resp. negando suppositum antecedentis; nam essentia create possibilitas dependet à dictamine divinæ sapientiæ: neque (si loquamur per rationem à priori) verum est, ideo DEUS potest hominem potius ponere quàm chimeram, quia ex se possibilis est, vel non repugnat: sed ideo possibilis est, quia omnium rerum artifex divina scientia in suis ideis dicitur, ita & non aliter fieri debere. Non ideo tamen DEUS Angelum, vel hominem potuit aliter facere, quàm sit possibilis, quia istud dictamen, & ista idea pertinent ad scientiam necessariam simplicis intelligentiæ, divinæ voluntati præsuppositam.

Dices: Impossibilitas rerum, v. g. chimera, non fundatur aut pendet ex DEO; penderet enim ex defectu divinæ potentia, quòd dicere est absurdum, ergo neque possibilitas opposita pendet ex DEO. Resp. neg. antec. Etiam si enim non immediate, mediate tamen & radicaliter etiam ipsa impossibilitas & repugnantia rerum fundatur non in defectu, sed perfectione divinæ potentia & scientia; quippe quæ dictando & continendo perfectionem alicujus essentia & naturæ, hoc ipso facit illam repugnantem & impossibilem cum altera adæquatè distincta.

ARTICULUS IV.

De Immensitate DEI.

ad q. 8.

S U M M A R I A.

- 1. *Explicatio immensitatis.*
- 2. *Fides docet DEVM immensum.*
- 3. *Ratio S. D. probat ex Omnipotentia.*
- 4. *Alia operatio DEI immanens, alia virtualiter transiens.*
- 5. *Autoritas script. pro ratione S. D.*
- 6. *Ratio ex contactu virtutis.*
- 7. *Instantia ex immediatione virtutis occurritur.*
- 8. *DEVS de novo est in creaturis per illarum immutationem.*
- 9. *Et tanquam illas continens.*
- 10. *Specialis DEI presentia reducitur in operationem.*

- 11. *Negatur petitio principii.*
- 12. *Quomodo prius sit esse, quàm operari.*
- 13. *Immensitas constituitur per virtutem operandi.*
- 14. *Ideo prior operatione.*
- 15. *Immensitas distinctum attributum ab omnipotentia.*

§. I.

Exponitur & asstruitur immensitas DEI.

CONSIDERATÀ absolutà infinitate, nunc consideramus modum infinitum DEI existendi in rebus, qui dicitur immensitas, estque virtus infinita

G 3

nita repletiva loci, seu virtus diffusiva sui per omne spatium: actualis quippe diffusio & repletio loci, non ab aeterno, sed ex tempore DEO convenit per connotationem ad creaturas existentes, & aliàs ubiquitas, vel omnipræsentia dicitur: ac virtus diffusiva necessariò & ab aeterno DEUM denominat, ideoque constituit attributum Immenfitatis.

2. CONCLUSIO. *De fide est DEVM esse immensum.* S. D. q. 8. a. 1. & 2. Constat ex Symbolo Athanasii: *Immensus Pater, immensus filius, &c.* ex Concil. Later. in c. *firmiter* è pluribus S. script. textibus, ut pl. 138. *quò ibo à spiritu tuo?* in qua Chrysol. *Quò à te proficiat? omnia implet, omnibus ades, non per partes, sed omnibus simul totus.* Jer. c. 33. *Nunquid non velum & terram ego impleo?* Neque Ethnicos hæc veritas latuit, è quibus Sen. l. 4. de benef. c. 8. *nihil ab ipso vacat, opus sum implet.* & Poëta

Jupiter est, quodcumque vides, Jovis omnia plena.

3. Rationem immensitatis dat S. D. ipsam omnipotentiam; sicut & actualis omnipræsentia, operationem DEI in rerum omnium essentias intrinsecè illabentem: Ibi DEUS est intimè præsens per substantiam, ubi operatur: sed DEUS *omnia in omnibus operatur*, etiam ipsum esse rerum: ergò DEUS est rebus omnibus intimè præsens: cumque virtus omnia in omnibus operandi ipsi ab aeterno conveniat: etiam ab aeterno convenit virtus omnia replendi, seu in omnibus existendi, quæ est immensitas.

Cæterum duo hic enascuntur dubia, primò: an hæc data ratio Immenfitatis sit formalis & adæquata? Secundò. An DEUS ratione suæ Immenfitatis de facto sit in spatiis imaginariis? hoc est in illa vasta & inani capedine, quæ ultra cæli supremi extimam superficiem secundùm nostram imaginationem in immensum extenditur. Sit igitur ad prioris quæstionis resolutionem,

§. II.

Propugnatur ratio D. Thomæ.

4. SUPPONITUR aliam esse operationem DEI penitus immanentem, aliam virtualiter transeuntem: quamvis enim omnis operatio DEI sit actus formaliter immanens, utpote actus intellectus vel voluntatis, non solum in DEO, sed penitus idem cum ipso existens, aliqui tamen nullum relinquunt effectum creatum, suntque actus necessarii, quibus v. g. se ipsum cognoscit, amat, &c. aliqui relinquunt effectum creatum, ut est creatio mundi, justificatio &c. ideoque dicuntur virtualiter transeuntes, nempe non ratione sui & ex parte DEI; sed ex parte & ratione effectus producti. De qua posteriori proinde operatione procedit quæstio.

5. CONCLUSIO. *Operatio DEI virtualiter transeuntes est ipsi ratio formalis existendi in rebus.* Ita cum Angelico Doctore ejus Discipuli. Probatur primò autoritate: nam Regius Propheta pl. 138. & Apost. act. 17. non aliunde divinam probat omnipræsentiam, quam ex ipsius intrinseca operatione. David quippe postquam dixerat: *si ascendero in celum, tu illic es.* &c. hanc subjungit causalem: *etenim illuc manus tua* (hoc est vir-

tus & operatio) *deducet me, & tenebit me dextera tua.* Ille verò ut Atheniensibus persuaderet: *DEVM non longe esse ab inoquoque nostrum, rationem reddidit: in ipso enim vivimus, movemur, & sumus.* Eandem dat rationem D. Anselmus Monol. c. 22. *quoniam nihil sine DEO potest aut esse, aut conservari, dicere cogimur, DEVM ubique & semper esse.*

Probatur secundò fundamentali ratione S. D. 6. Cùm substantia præsertim spiritualis se sit indifferens ut sit in aliquo vel nullo; in hoc, vel illo loco, propriumque substantiæ sit, non in aliquo, vel ad aliquod, sed esse & dici ad se, & in se: ideoque formalis ratio essendi in loco non potest esse rei substantia, sed dimensio & contactus: atqui DEUS ad res creatas non habet alium contactum quam virtutis, qui est operatio ipsius; ergo non nisi per contactum virtutis seu operationem formaliter est in rebus. Sic etiam S. D. in 1. dist. 37. q. 1. a. 2. dicens: *Essentia DEI cum sit absoluta ab omni creatura, non est in creatura, nisi in quantum applicatur sibi per operationem, & secundum quod operatur in re, dicit esse in re.*

Dices: Hac ratione nondum probari, quòd DEUS rebus omnibus sit præsens per suam substantiam: quia ad contactum operationis non necessariò requiritur suppositi immediatio, sed sufficit immediatio virtutis.

Sed contra est. Operatio de qua cum Apostolo & D. Anselmo S. D. loquitur, & virtus operativa, est illa, quæ DEUS omnia in omnibus operatur, conservando illorum esse; sed hæc operatio necessariò requirit immediationem suppositi: nam virtus influxiva totius esse, ejusque conservativa est virtus creativa totius entis, quæ sicut & ipsa creatio activa est intranea DEO & cum ipsius esse identificata, ut ex Philosophicis suppono; atqui hæc virtus operativa est influxiva totius esse; ergo est penitus identificata cum esse divino; ac proinde si DEUS per suam operationem fiat præsens immediatione virtutis, hoc ipso quoque fit præsens rebus secundùm immediationem suppositi. Major constat, quia virtus influxiva & conservativa totius esse est causativa entis ut sic tanquam effectus universalissimi ex nihilo producti; cum subtracto tali influxu res protinus abiit in nihilum; sed hæc est virtus creativa: ergò,

Confirm. primò. DEUS tanquam in se immutabilis de novo existit in creaturis non per sui immutationem aut applicationem ad creaturas, sed ipsas immutando, sibi que applicando; sed hoc fit per operationem transeuntem, ergo.

Confirm. secundò. DEUS est in rebus tanquam illas continens & ut Apost. Hebr. 1. *portans omnia verbo virtutis sue*, & quatenus illabitur in earum essentiam & terminos essendi: nam hæc est intima præsentia soli DEO propria; sed hoc fit per ipsius operationem virtualiter transeuntem & conservativam ipsius esse. *In essentiam enim* (inquit, S. D. in 2. d. 8. q. 1. a. 5. ad 3.) *non intrat, nisi ille, qui dat esse, scilicet DEVS Creator.*

Confirm. tertid. Specialis DEI præsentia, quæ DEUS v. g. iustis est præsens per gratiam, beatis per gloriam, reducit in ipsius operationem virtualiter transeuntem: ergo & omnipræsentia universalis.

Dices

11. Dices primò. Hæc ratio S. D. videtur petere principium, quia omnipræsentiam DEI probat per immediationem suppositi, quæ ipsa nihil aliud est, quàm interna præsentia, ergo. Resp. nego antec. ejusque probationem: nam S. D. ultimò probat omnipræsentiam DEI ex universalissimo modo operandi, necessariò procedente ex virtute increata & inferente immediationem suppositi.
12. Dices secundò. Prius naturâ est DEUM esse alicubi, quàm ibi operari: ergo ex operatione transiente DEI non rectè probatur ipsius omnipræsentia & immensitas. Antec. probatur: quia operari sequitur ad esse, & prius est rem esse, quàm operari.
- Resq. nego antec. & ad probationem dist. antec. prius est esse quàm operari ad extra in linea essendi, conc. in linea locandi, vel essendi alicubi, sic nego. Nam in linea locandi, primum est ratio locandi, alterum ipsa res locata.
13. Dices tertio. DEUS ab æterno fuit immensus,

quamvis ab æterno nihil fuerit operatus: ergo immensitas est prior ratione quàm operatio. Resp. conc. totum, quia immensitas formaliter non constituitur per operationem sed per virtutem operandi.

Dices quartò. Immensitas DEI reddit DEUM rebus præsentem præsentia infinita: sed immensitas est prior operatione; ergo DEUS per prius redditur præsens rebus, quàm operetur in ipsis. Resp. dist. min. immensitas ut virtute DEUM faciens præsentem, est prior operatione conc. faciens actum præsentem nego. ergo per prius DEUS redditur rebus præsens, quàm operetur, virtute, conc. actum præsentem nego conseq.

Si dicas: Hæc ratione immensitas non constituet distinctum attributum ab omnipotentia. Resp. nego seq. nam immensitas non constituitur formaliter per virtutem operandi præcisè ut talem; sed per ipsam ut diffusivam divinæ substantiæ & virtualiter extensivam sine fine & termino in infinitum.

ARTICULUS V.

Sitne DEVS in spatiis imaginariis.

SUMMARI A.

1. DEVM non esse in spatiis imaginariis probat multiplex ratio.
2. Simul auctoritas S. script. & PP.
3. Rejicitur ubicatio intrinseca absoluta.
4. Quæsentia SS. PP. dicant DEVM esse supra & extra mundam.
5. Obijciatur paritas de æternitate.
6. Eadem retorquetur negando anterioritatem formalem in æternitate.
7. Disparitas inter æternitatem & immensitatem.
8. Non sequitur ex nostra sententia DEVM posse esse diversim vel mutabilem.
9. Immensitas sequitur ad duplex attributum.
10. DEVS ubique per essentiam, potentiam, & præsentiam.
11. Nulli creatura communicabilis ubiquitas.

§. I.

Impugnatur existentia DEI in spatiis imaginariis.

CONCLUSIO. DEVS actu non est in spatiis imaginariis. Ita Thomista. Ratio ex dictis est primò, Deus actu ubi est, ubi operatur: sed Deus defacto nihil operatur in spatiis imaginariis: ergo in illis actu non est. secundò. In nihilo nihil est, inquit S. D. in 1. d. 37. q. 1. a. 3. sed illa spatia imaginaria & mundi possibili actu nihil sunt, ergo.

Tertio. Nihil dicitur existere in rebus imaginariis, v. g. non dicimus, accidentia Eucharistia existere in subiecto imaginario: ergo etiam in spatio imaginario nihil rectè dicitur existere.

Quartò. Verbum Divinum priusquam mundus fuit productus, ab æterno non dicitur fuisse in mundo imaginario, sed in principio æternæ generationis, Verbum erat apud DEVM. Jo. c. 1.

ergo etiam si mundi plures extra hunc mundum producibiles in infinitum, tamen non rectè dicitur DEUS in iis existere, sicuti nullo adhuc existente mundo ab æterno existeret in se ipso, non in mundis possibilibus, prout testantur SS. & antiqui PP. D. Aug. in pl. 122. Antequam DEVS faceret Cælum & terram, ubi habitabat? & antequam faceret sanctos, ubi habitabat? in se habitabat DEVS, apud se habitabat, & apud se est DEVS. Tertull. l. adv. Prax. c. 5. ante omnia DEVS erat solus, & ipse sibi locus, & omnia. Dionysius Carthus. in 1. d. 37. q. 1.

Dic ubi tunc esset, cum præter eum nihil esset? Tunc ubi nunc, in se, quoniam sibi sufficit ipse.

D. Bern. l. 5. d. confid. c. 6. similiter interrogans, ubi erat DEVS, antequam mundus fieret? Respondet. Non est, quod quæras ultra, ubi erat? præter ipsum nihil erat: ergo in se ipso erat.

Dices: Hæc quidem probare DEUM non esse in spatiis imaginariis per præsentiam & ubicationem relativam, non autem probare, quòd DEUS ibi non sit per suam absolutam præsentiam & ubicationem suæ essentiæ intrinsecam, per quam non tam in spatio imaginario, quàm in se ipso est ultra cælos in immensum diffusus, prout indicat S. script. Job. 11. Excelsior cælo, profundior inferno. SS. PP. passim dicentes cum D. Gregorio 2. Moral. c. 8. & Damasceno, DEVM esse extra omnia & ultra omnia, omnia ambiendo terminantem, & super omnia existentem. imò ipse S. D. quodl. 12. a. 1. DEVM non tantum esse in his, que sunt, sed etiam in imaginariis & in præteritis, & in futuris.

Sed contra est, quòd S. D. non aliam agnoscit quàm relativam præsentiam & ubicationem: & illa DEI absoluta præsentia vel ubicatio, in intrinsecis ac modalibus ubicationibus fundata, sit fictitia. Ita enim d. 39. q. 2. a. 3. hinc DEO, inquit,

ab

ab aeterno non conveniebat ubique, vel in rebus esse, cum esse ubique importet relationem DEI ad creaturas, fundatam super operationem DEI. Itaque esse in se ipso, non dicit præsentiam, sed existentiam, & quicquid præsens est, alicui præsens est.

4. S. script. SS. PP. & ipse D. Th. oppositi loquuntur in sensu, à D. Augustino eleganter expresso in l. de nat. boni. c. 3. ubi dicit: *DEVS est supra mundum, & extra mundum non spatii locorum, sed ineffabili & singulari potentia*, hoc est, virtuales DEI contactum ad res creatas non esse hujus universi limitibus coarctatum, quin DEUS alia & alia in infinitum creando possit eundem virtuales contactum in infinitum diffundere.

§. II.

Solvuntur objectiones.

5. Objic. tamen primò. DEUS ratione suæ immensitatis eodem modo se habet ubicativè, sicut se habet ratione suæ aternitatis durativè: sed ratione suæ aternitatis se habet durativè, ut verè actu infinite duraverit ante mundum; ergo ratione suæ immensitatis sic se habet ubicativè, ut verè actu infinite sit ubicatus extra mundum.

Confirm. sicut in duratione se habent differentia temporis ante & post, ita in ubicatione se habent differentia ubicationum intra & extra, ultro & citro: ergo sicut aternitas DEI tanquam infinita duratio ipsius excedit omnes differentias temporum, sic immensitas tanquam infinita DEI ubicatio excedit omne spatium & differentias ubicationum.

6. Resp. primò permittit maj. dist. min. & retorquendo argumentum. DEUS per suam aternitatem infinite duravit ante mundum, anterioritate formali, nego, virtuali & eminentiali, concedo; quatenus nimirum DEUS potuisset alias & alias partes anteriores temporis, creare in infinitum, quibus omnibus sua aternitas coexistisset: ergo etiam DEUS ratione suæ immensitatis est ubicatus extra mundum exterioritate vel ulterioritate virtuali, & eminentiali, quatenus nempe potest alia ulteriora spatia in infinitum condere, in quibus existat, concedo, formali nego.

Certè D. August. 12. de Civ. c. 5. ejusdem pen- si habet & moras imaginarias ante tempus, & spatia imaginaria extra mundum, dicens: *quod si dicant, inanes esse hominum cogitationes, quibus infinita imaginantur loca, cum locus nullus sit præter mundum, responderetur eis, isto modo inaniter homines cogitare præterita tempora vacationis DEI, cum nullum tempus sit ante mundum.*

7. Resp. secundò negando maj. ejusque ac simul probationis paritatem. Nam aternitas est proxima & immediata ratio divinæ infinite durationis actualis, quæ proinde omnes differentias creatæ durationis cum infinito excessu eminenter continet: atqui immensitas DEI non est proxima & immediata ratio ipsius actualis ubicationis; hanc quippe denominationem non nisi temporaliter &

mediante contactu immutaturæ creaturarum consequitur, quo non tam DEUS ipse se rebus, quam res sibi præsentibus efficit, non ut in iis contentus, sed ut ipsas ex se & in se continens,

8. Obijcies secundò. Sequeretur ex nostra sententia, quòd DEUS posset mutare locum, vel esse à semetipso divisus, quorum utrumque est absurdissimum. Prima sequela probatur: Ponamus quòd DEUS hunc mundum moveat motu recto, tum sicuti mundus non amplius occuparet hoc spatium, quod modò occupat, ita nec DEUS esset actu in illo loco, in quo priùs fuit. Secunda quoque sequela probatur: Si DEUS crearet alium mundum, qui huic nostro non foret contiguus, tunc DEUS secundum nostram sententiam esset in utroque mundo, & tamen non esset in spatio imaginario intermedio, ergo à se ipso distaret & esse divisus.

Resp. nego utramque sequelam, & primam quidem: quia DEUS non sit rebus præsens accedendo ad ipsas, seque iis applicando, sed ipsas sibi attrahendo & applicando, in quantum ipse immotus eas è nihilo educit, conservat, & ut dicitur sap. 7. *in se permanens omnia innovat.* Secundam verò sequelam: quia DEUS non est modo divisibili in creaturis; unde in illo casu divisio & distantia tantum se teneret ex parte creatura, sicuti nec corpus Christi in celo existens est à se ipso divisum, quatenus existente in eucharistia, quia in eucharistia modo indissolubili existit.

§. III.

Corollaria.

1. Inferes ex dictis primò. Divinam immensitatem ad duplex attributum consequi: nam quatenus est virtualiter contactiva spatii, sic ad omnipotentiam sequitur; quatenus autem habet, ut sine fine & termino possit per infinita spatia diffundi, sic consequitur ad attributum infinitatis.

Inferes secundò. DEUM ubique esse per essentialitatem, potentiam, & presentiam. Per potentiam (ita exponente S. D. hic q. 8. a. 3. in c.) in quantum omnia ejus potestati subduntur, per presentiam, in quantum omnia nuda & aperta sunt oculis ejus, per essentialitatem, in quantum adest omnibus ut causa essendi.

Inferes tertio contra hæreticos Ubiquistas, presentiam ubiquitatis, seu esse ubique, nulli creaturæ esse communicabilem, ex S. D. hic a. 4. Nam creatura aut est alicubi per quantitatem motus, ut corpora, vel per quantitatem virtutis, hoc est operationem, ut Angeli. Si primum, tunc habet certos dimensionis suæ terminos, nec proinde vel in infinitum extendi, vel extra illos terminos in omnibus locis replicari potest. Si secundum, tunc habet limitatam spheram suæ activitatis, ac proinde sicut nec in infinitum operatur, ita nec esse ubique potest.

ARTICULUS VI.

De immutabilitate DEI.

SUMMARIUM.

1. Definitio mutationis.
2. Eius divisio.
3. Veritas Catholica.

4. Quam evincunt rationes ascendentis, adus puri, & simplicitatis.
5. Implicite creatura simpliciter immutabilis.

6. Im.

6. *Implicat in DEO receptio cujuscunque forma accidentalis.*
 7. *Ex consensu PP. & DD.*
 8. *Ex ratione simpliciteris, immutabilitatis, & perfectionis.*
 9. *Rejectione diviso accidentium in decora & indecora.*
 10. *D. Anselmi mens expenditur.*
 11. *Instantis de Incarnatione & decretis liberis breviter occurritur.*

§. I.

Veritas Catholica.

Mutatio latissime accepta est *transitus intrinsecus de contradictorio in contradictorium, quo res jam intrinsecè aliter se habet, quam antè.* Unde tria sunt de conceptu mutationis. Primum est, subjectum saltem in aliquo priori signo rationis constitutum in potentia ad suum terminum, secundum est, terminus à quo amissibilis: omnis enim *translatio* (teste S. Bern.) *interemptio est pristina*, tertium est terminus ad quem acquisibilis. Hic itero illud mutabile dicimus, quod potest de uno contradictorio intrinsecè transire in aliud contradictorium, sive se in se ipso aliter habere quam antè.

Dico *intrinsecè & in se ipso.* Si enim res susceptiva contradictoriorum in se ipsa nihil intrinsecè acquirit, aut perdat, opposita denominationes non oriuntur ex aliqua mutatione illius rei in se, sed alterius circa ipsam: quomodo Verbum de denominatur unitatem humanitati Christi, quod antè non erat unitum, non ex acquisitione novæ formæ & relationis à Verbo, sed acquisitione novæ formæ, perfectionis, & relationis ab ipsa humanitate; unde etiam tota mutatio est ex parte humanitatis.

Porro res aliqua potest intrinsecè mutari, vel ex principiis intrinsecis, eritque mutabilitas ab intrinsecò; idque vel in ordine ad terminum substantialem, ut corpora subalternaria in se habentia materiam, quæ est radix corruptionis, vel in ordine ad terminum accidentalem, ut corpora celestia in ordine ad motum, & Angelus in ordine ad suas operationes. Vel secundò potest in se mutari à principio tantum extrinsecò, eritque solum mutabilitas ab extrinsecò, quod fit in illis naturis, quæ in se nullum habent principium suæ destructionis; sed potius intrinsecam exigentiam suæ conservationis & perpetuitatis, ut Angeli, visio beatifica &c, quia tamen ab aliqua causa extrinsecà in esse & conservari dependent, ab eadem quoque absolute destrui, & annihilari possunt.

CONCLUSIO. *DEUS est omnimodè immutabilis.* Est de fide definitum in c. firmiter. & habetur pl. 101. *In autem idem ipse es, Jac. 1. Apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio,* quam immutabilitatem non tantum essentialem sed etiam accidentalem explicat D. Anselmus Monol. c. 24. *Sicut igitur semper sibi esse est omnino eadem substantialiter; ita nunquam est à se diversa modo, vel accidentaliter.* Ecce infra. *Illud sine dubio verum est; quia de summè incommutabili natura nihil potest dici, unde mutabilis potest intelligi.*

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

Ratio est: Omnis mutatio vel est intrinsecà, vel extrinsecà, sed utraque DEO repugnat: ergo DEUS est omnimodè immutabilis. Minor probatur: nam in primis ens à se est independens ab omni causa influxu, ac proinde neque extrinsecà seu logicà, neque intrinsecà seu physica mutationis est capax. Secundò: actui puro & enti infinito nulla potest obesse perfectio: ergo nullam potest perfectionem, nullum esse amittere vel acquirere, nec proinde mutari: Ratio quoque actus puri omnem excludit potentialitatem, quam mutabilitas essentialiter involvit. Tertiò ratione simplicitatis: quia quicquid DEUS habet, est ipse DEUS: ergo sicut semetipsum nec acquirere potest nec amittere; ita nihil de novo seu substantiale seu accidentale intrinsecè potest acquirere vel amittere.

§. II.

Corollaria.

Inferes ex dictis primò, *Esse impossibile, ut aliqua creatura sit simpliciter tam intrinsecè quam extrinsecè immutabilis, uti dicit D. August. 12. de Civ. c. 1. Dicimus itaque immutabilem non esse nisi unum verum DEUM beatum: ea verò, quæ fecit, bona quidem esse, quòd ab illo, verumtamen mutabilia, quòd non de illo, sed nihilo facta sunt.* Ratio est: sicut DEUS est ens à se, actus purus, infinitus, simplicissimè suum esse & operari: sic econtra creatura essentialiter est ens ab alio, ex nihilo, ens potentiale, compositum ex essentia & esse, habens potentiam obedientialem, & operari à se distinctum, ergo sicuti è priori ratione inferitur omnimoda immutabilitas DEI: sic è posteriori rectè inferitur essentialis mutabilitas creaturæ tam extrinsecà, quam intrinsecà.

Inferes secundò: *Repugnare divinæ immutabilitati omnem cujuscunque formæ accidentalis receptionem.* Est non tantum contra hæresin Calvinistæ Vorstii dicentis: *DEUM defacto esse compositum ex substantia & accidente, inter quæ numerat libera DEI decreta, quæ dicit esse accidentia quædam ab ipsius substantia longè diversa. sed etiam contra quosdam RR. dum aliqui apud Henricum à S. Ignat. dist. 5. q. 2. a. 2. docent, liberas DEI volitiones esse aliquid non inhærivè, sed adhærivè DEO intrinsecum, & ab ejus substantia realiter adæquatè distinctum: Alius vero Recent. Scotista in Theod. d. 2. de attrib. contròv. 3. distinxit formas accidentales in aliquas, quæ arguunt aut præsupponunt aliquam imperfectionem DEO indecoram & indignam: & in alias, quæ indecoram, compositionem non arguunt: illarum novam receptionem dixit repugnare DEO, non item istarum.*

Contra quos probatur illarum, in primis ex communi consensu omnium Doctorum, qui omnem compositionem seu divinæ simplicitati & immutabilitati repugnantem ex mente Conc. Rhemensis erroris damnant, & jam damnavit S. D. h. 1. contra gentes c. 23. dicens: *ex hæc veri-*

H

veri-

veritate offensa (scilicet quod in DEO nullum accidens esse possit) error quorundam confutatur, qui ponunt quasdam intentiones divine essentie superadditas: Ubi S. D. nihil distinguit, sintne formæ & intentiones inhærentivæ, vel adhærentivæ in DEO, sed illas univèrsaliter erroris arguit. ibidemque addit, divina substantia omnino accidens non inest. In hanc sententiam Catholicæ DD. conveniunt.

Constat secundò ex definitione Leonis I. ep. 93. ad Turib. c. 5. De DEO quidquid dignè sentitur, non qualitas est, sed essentia: incommutabili enim nihil accedit.

8 Constat tertio ex simplicitate DEI: quod enim ex multis & differentibus constat, compositum est. inquit D. Damasc. 1. d. fid. c. 12.

Constat quartò ex immutabilitate; ut enim loco citato S. D. accidens de se natum est inesse, & non inesse, si igitur DEVS habet aliquid accidentaliter sibi conveniens sequeretur, quod ipse sit mutabilis. Est itaque, inquit D. Aug. 11. d. Civ. c. 10. bonum solum simplex, & ob hoc solum incommutabile. Constat quinto ex infinita DEI perfectione superius exposita.

9 Unde planè ridicula est distinctio, in accidentia DEO decora & indecora, cum quodlibet sic maximè indecorum. utpote destructivum ipsius divine essentie & perfectionis, subjectum quippe comparatur ad accidens, ut potentia ad actum. inquit iterum S. D. infra q. 54. a. 3. ad. 2. quod verum est, sive accidens inhæreat, sive adhæreat, est enim actus aliquis dans esse accidentale.

Imò frivola quoque est illa divisio accidentium in inhærentia & adhærentia, cum inhærentia saltem aptitudinalis sit ipsa accidentis essentia, & juxta Philos. 3. metaph. c. 7. ac S. D. in 1. part. q. 28. a. 2. accidentis esse sit inesse: Audi Athanasium orat. 5. non est qualitas aliqua in DEO. Apagè: (NB.) indecorum enim istud est: sic enim reperietur DEVS ex substantia & qualitate compositus, eò quod scilicet sit in substantiam & accidens. Et D. August. 4. de Trin. c. 4. 5. nihil accidens in DEO, quia nihil mutabile aut amissibile.

D. Anselmus ab Adversario allegatus nequaquam faver Adversario, sed hoc solum vult, quod de DEO de novo possint dici quedam formæ relata, & non in DEO receptæ, ipsique intrinsicè efficientes, sed ad ipsum extrinsecè terminatæ, eumque extrinsecè denominantes: ut esse Creatorem, &c. ut offendit luculenter Magnus P. Petschacher in tract. de Incarnat. q. 1. a. 3. §. 1. & satis patet ex ipso textu: nam in Monol. c. 24. sicut igitur summa natura accidentibus mutationem efficientibus nunquam in sua simplicitate, locum tribuit; sic secundum ea, qua nullatenus summa incommutabilitati repugnant, aliquando NB. dici (hoc est denominari extrinsecè) aliquid non respuit.

Subjungit ejusmodi, formas de novo denominantes, non esse propriè accidentia: quemadmodum illa accidentia, qua mutationem aliquam accedendo, vel recedendo faciunt, ipsa suo effectu verè accidere rei, quam mutant, deprehenduntur: Sic illa, que a simili effectu de-ficiunt, improprie dici accidentia deprehenduntur. Negat deinde Divinam essentiam esse à se diversam ullo modo vel accidentaliter.

Tandem concludit: quoquo modo sese habeat, ratio de proprietate nominis accidentium, illud sine dubio verum est: quia de summe incommutabili natura nihil potest dici, unde mutabilis potest intelligi.

Obijciunt Adversarii unionem hypostaticam, quæ Verbum Divinum de novo unitum, & incarnatum intrinsicè denominatur: item libera DEI decreta, v.g. decretum creandi mundum, quæ possent à DEO abesse, potuissent enim DEUS æquè nolle, quàm velle creare mundum. Sed ad primum Respondeo: Verbum de novo denominari intrinsicè unitum, non aliquid intrinsicè recipiendo, sed naturam humanam intrinsicè perficiendo, adeoque non passivè sed activè & perfectivè. Ad secundum, divina decreta esse contingentia & posse abesse terminativè, non autem subiectivè: de quo infra ex instituto, ubi de voluntate DEI.

ARTICULUS VII.

De aternitate DEI.

S U M M A R I A.

1. Diverse rerum durationes.
2. Definitio & explicatio aternitatis.
3. Veritas fidei.
4. Sequitur aternitas ex immutabilitate, perfectione, aternitate.
5. Sine imperfectione dicitur DEUS mensurari aternitate.
6. Nulla Creatura mensurabilis aternitate simpliciter.
7. Aternitas mensura aliena & extrinseca creata durationis.
8. Quis sensus physica existentia rerum in aternitate?
9. Aternitatis perfectio alia intensiva alia extensiva.
10. Tria predicata aternitatis, infinitas, indivisibilitas, immutabilis uniformitas durandi.
11. Præterita & futura sunt physice presentia aternitati.
12. Auctoritas PP.
13. Non salvatur & solvitur per objectivam presentiam.
14. Auctoritas D. Thome.
15. Coexistentia aternitatis probat physicam rerum presentiam.

16. Item

16. Item scientia visionis.
 17. Sensus SS. PP. qui obijciuntur.
 18. An sequatur creaturas existere ab aeterno?
 19. Quomodo sit intelligibile, rem esse presentem, priusquam est?
 20. Quomodo res prius sit in propria quam aliena mensura?
 21. Disparitas inter immensitatem & aeternitatem.
 22. Non destruitur successivorum essentia per coexistentiam in aeternitate.
 23. Quomodo sine contradictione nunc Antichristus sit, & non sit?

§. I.

Explicatio aeternitatis & veritatis
Catholica.

1. **U**Ti mutabilitatem rerum creaturarum consequitur, quod sunt tempore mensurabiles; ita immutabilitatem DEI ratione nostrâ consequitur, quod sit mensuratus aeternitate. Cùm enim duratio cuiusque rei, sit ejus permanentia in suo esse, prout aliqua majorem vel minorem habent essendi permanentiam, suntque magis vel minus subiecta mutationi sic variam recipiunt durationis mensuram. Ea igitur, quae imperfectissimam habent permanentiam in esse, sub fluxu & motu partes ipsius identidem carpente constitutam, tempore mensurantur: quae perfectam habent sui permanentiam, substantialis mutationis, non tamen accidentalis expertem, & saltem ab extrinseco mutabilem, aeo mensurantur, Ens summum & à se, quod infinite perfectam habet esse sui permanentiam, estque omnibus modis immutabile, aeternitate mensuratur.

2. Hanc cum Boëtio definiunt Theologi; quod sit *interminabilis vita tota simul & perfecta possessio*. Vel cum S. Anselmo Monol. c. 24. *interminabilis vita tota simul perfecte existens*.

Dicitur primò possessio, ad significandam divinae durationis omnimodam indeficientiam & stabilitatem: illa enim maxime possidere dicimur, quae firmiter & quietè habemus.

Dicitur secundò *vita*, quia *ly vita* magis exprimit ultimam actualitatem divinae essentiae, quam esse: & per illud significatur duratio entis tam quoad esse, quam operari simpliciter immutabilis.

Dicitur tertio *interminabilis*, hoc est, carentis omni termino tam à parte antè, quam à parte post, tam potentia quam actu. Ex quo discernitur non tantum à creaturis in aeternum duraturis, quae licet à parte post sine careant, habent tamen initium essendi; sed etiam ab omni alia creatura, si quae daretur ab aeterno: illa enim quamvis actu non haberet durationis suae initium, illud tamen haberet potentia.

Dicitur quartò, *tota simul*, ad removendam duplicem temporis imperfectionem, divisionem scilicet, cui opponitur *ly tota*, & successivonem partium post partes, cui opponitur *ly simul*.

Dicitur quinq̄ *perfecta*, ad excludendam imperfectam simultatem, quae reperitur in indivisibili *nunc* nostri temporis, cui non nisi momentanea

R. P. Mez. g. Theol. Schol. Tom. I.

& fluxa, adeoque imperfectissima existentia convenit. Est igitur aeternitas unum indivisibile & uniformiter *trans nunc*, in quo non habent locum *fuit, vel erit, hujus nostri temporis* (ut ait S. Nazanz. or. 2. de Pasch.) *fluxus, & caduca natura segmenta*. Noli in ea querere quando (ait S. August. in Psal. 109.) *aeternitas non habet quando: quando & aliquando adverbia sunt temporum*. Omnes tamen istas temporum differentias ceu summa & infinita durandi mensura in se eminenter colligit.

DEUM aeternum esse, & suam aeternitatem fide certum est ex Symb. Athanasii, & Concil. Later. sup. cit. Habetur expressum in S. Scr. ut Mich. 5. *Egressus ejus ab initio à diebus aeternitatis*. & Psal. 89. *Priusquam montes fierent, aut formaretur terra & orbis à seculo & usque in seculum tu es DEVS*. Est communis non tantum SS. PP. & Catholicorum, sed Boëtio teste, *cunctorum ratione degentium commune judicium*.

Ratio est: quod aeternitas significat praesentissimam, omnimodè indefectibilem, & maxime uniformem permanentiam, seu durabilitatem essendi: sed haec convenit DEO tanquam Enti à se infinite immutabili, ergo.

Hinc aeternitas sequitur primò ex immutabilitate DEI: nam quod est simpliciter immutabile quoad esse & operari, nec incipere potest, nec desinere, unde & D. Fulgent. de fide ad Petrum, c. 7. *Firmiter tene, & nullatenus dubites, DEVM sicut immutabilem, ita solum aeternum esse*. D. quoque August. l. d. natura boni. *Summum bonum, quo superius non est, DEVS est; ac per hoc incommutabile bonum est, & ideo verè aeternum & verè immutabile*. Sequitur secundò ex infinita perfectione in genere entis: huic enim debetur duratio perfectissima, qualis est aeternitas. Sequitur tertio & ultimò ex aeternitate, nam ens à se habens esse per essentiam, est ens necessarium, carens principio & fine essendi, ac proinde est aeternum.

Neque existimes, aliquam imperfectionem in DEUM inferri, si dicatur aeternitate mensurari: eò quod mensura distinctionem, terminationem, ac dependentiam connotet ex parte mensurati.

Nam id solum procedit de formali, extrinsecâ, & excedente mensurâ: non de virtuali, intrinsecâ & adaequatâ cum suo mensurato: quae cum eodem non per applicationem extrinsecam, sed per identitatem conjungitur, qualem solum divini esse mensuram per aeternitatem intelligimus.

Ex quibus inferes, nullam creaturam intrinsecè posse mensurari aeternitate simpliciter tali, quae nimirum excludat principium essendi, tam actu quam potentia, quia hic modus durandi formaliter consequitur omnimodam immutabilitatem, quae creaturae convenire non potest. Cæterum major est difficultas, quomodo aeternitas sit mensura rerum in tempore existentium & successive transeuntium? cùm enim S. D. q. 14. a. 3. dicat: *omnia, quae sunt in tempore, esse DEO ab aeterno praesentia*, disceptatur inter Auth. an hoc sit intelligendum de praesentia solum objectiva, intentionali, & in esse cognito, quatenus DEUS in suis ideis rationes objectivas rerum futurarum & praeteritarum apud se habet, vel etiam de praesentia reali

reali & physica. Priorem partem cum Scoto sequuntur plerique DD. è Soc. Posteriorem Thomista. Sit ergo.

§. II.

An præterita præsentia & futura sint DEO physice præsentia in æternitate DEI?

7. Notandum primò. Sicuti res omnes futura pro intrinseca & propria mensura habent creatam durationem, vel ævi, vel temporis, ita pro extrinseca & aliena mensura habere æternitatem DEI: quippe quæ infinita in genere durandi & mensurandi omnem finitam durationem in se eminenter continet.

8. Notandum secundò. In hac quæstione, quæ magis in modo loquendi & explicandi, quàm in re ipsa habet difficultatem, non esse sensum, utrum res futura per quamdam anticipatam sui productionem distinctam ab eâ, quæ producitur in tempore, realiter ab æterno existant? constat enim ex fide, quæcunque producta sunt, in tempore esse producta: sed utrum æternitas ratione suæ infinitæ continentiæ se se virtualiter extendens ad omnes temporum differentias, easdem cateroquin in sua intrinseca natura fluentes ac transeuntes; in sua incommutabili & indivisibili similitudine faciat extrinsecè præsentem, & ex propria ratione æternæ mensuræ à DEO præsentialiter cognoscibiles. Unde

9. Notandum tertio. Sicut in aliis divinis perfectionibus; ita etiam in æternitate DEI posse considerari duplicem perfectionem, intensivam & extensivam. Intensiva est, quatenus est ipsi divinæ substantiæ infinita durandi ratio, seu infinita & incommutabilis permanentia essendi. Extensiva est, quatenus in se indivisibilis & immobilis eminenter æquivaleret omnibus partibus & differentis temporis continui & discreti, tanquam suprema mensura & causa omnium durationum. Unde sicut in divina bonitate omnes creabiles bonitates, in veritate increata omnes veritates participata, sic in æternitate continentur & resplendent omnes durationes possibiles, & siquidem sint per decretum determinate, etiam durationes futura.

10. Notandum quarto. Tria esse prædicata æternitatis bene ante oculos habenda. Primum est, *infinitas durandi*, ratione cujus omnes inferiores durationes eminenter continet, iisque æquivaleret. Secundum est, *indivisibilitas*, ratione cujus non potest per partes, quas nullas habet, temporaneæ & successivæ durationi coexistere; sed necessariò se totâ singulis partibus durationis virtualiter coextenditur: quemadmodum anima in se formaliter indivisibilis toti corpori, & corpus Christi propter indivisibilem modum existendi omnibus & singulis speciebus Eucharisticarum partibus totum coexistit. Tertium est, *incommutabilis uniformitas*, per quam æternitas, quicquid semel mensurat ac possidet, invariabiliter mensurat ac possidet. Unde æternitas non se habet ad instar baculi in fluvio defixi, ut sicut ille partibus aquæ successivè allucentibus sit præsens unam post alteram

expectando; sic illa rerum in hoc orbe sibi succedentium vires in se tamen invariata expectet, & tunc demum eas mensuret, iisque coexistat, cum in propria duratione extra suas causas posita fuerint: nam expectare rerum successum & fluxum, unum mensurare post alterum circumscriptarum & mutabilium durationum sunt propria. S. Anselm. Monol. c. 22. & cum æternitatis similitudine infinite immutabili & indivisibili repugnant. Finge animo infinitum tempus; certe in finito tempore quicquid fuit, vel erit, coexistet, licet non toti tempori, sed aliis atque aliis ipsius partibus. Quòd si per impossibile non haberet partes, jam omnis duratio ipsi toti coexistet. Ita enim verò de æternitate sentiendum: est hinc infinita duratio, & ita ipsi coexistere est necesse, quicquid unquam existit; cumque tunc sit indivisibilis, & tota simul, quicquid ipsi coexistit, toti coexistit. His positis sit

CONCLUSIO. *Non tantum ea, quæ existunt, sed quæcunque præterita & futura æternitati divinæ physice sunt præsentia. Probatur primò è S. scriptis. Nam Apost. ad Hebr. 1. loquens de Filio dicit: per quem fecit & secula, sed in sæculis quadam etiam sunt futura: ergo coram DEO etiam futura sunt facta: si facta: ergo non objective tantum præsentia.*

Rursus ad Rom. 4. de Abraham ita loquitur: *Patrem multarum gentium posuit ante DEVM, qui vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt. Ubi, quod in se ipso erat futurum, explicat per verbum de præterito, posuit, ut ostendat, etiam futura DEO (ante DEVM) jam esse præsentia: quod etiam ratione confirmat, cum dicit: qui vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt, quasi diceret: sic intuetur facienda, sicut facta, nec minus futura sunt ipsi præsentia, quam ea, quæ jam sunt facta. Tandem Job. 14. dicitur: Numerus mensuræ ejus apud te est; ubi ly est, exprimit temporum nostrorum coram DEO stantem præsentiam; ita exponente D. Gregorio 12. Moral. c. 1. quoniam apud omnipotentem DEVM etiam latentia stant, apud eum esse numerum mensuræ nostrorum perhibet.*

Probatur secundò autoritate SS. PP. in primis S. August. 4. de Trin. c. 17. apud DEVM, inquit, *præterita & futura stant, & l. 5. c. 16. apud DEVM nec præsentia transeunt & futura jam facta sunt. S. Greg. M. 20. Moral. c. 23. in æternitate nec præterita, nec futura reperiri queunt, sed cuncta mutabilia immutabiliter durant, & quæ in se ipsi existere simul non possunt, illi simul omnia assistunt, nihilque in illa præterit, quod transiit, quia in æternitate modo quodam incomprehensibili cuncta volumina seculorum manent, currentia stant. S. Petr. Dam. ep. 4. de omni. DEI c. 8. omnia quæ apud nos elabendo discurrunt, & per temporum vicissitudines se variant, apud illud hodie (æternitatis) stant & immobiliter perseverant. In illo hodie dies ille adhuc immobilis est, in quo mundus esse sumpsit originem; in illo jam & ille nihilominus est, in quo judicandus est per æterni judicii equitatem. Boëtius de consol. Coram DEO præsentia non transeunt, fixa stant, futura non expectantur, omnia sunt simul, etiam nobis successiva. Ex his porro & ejus*

& ejusmodi pluribus auctoritatibus quas refert Ruiz disp. 29. sect. 4. & Reding. contrav. 3. n. 5. vides script. & PP. de futuris respectu DEI loqui, illa iam facta esse, simul durare, assistere, fixa stare immobiliter perseverare, &c. quae omnia rerum praesentiam physicam in DEI aeternitate loquuntur.

13. Respondes; obiectivam quidem praesentiam per haec & similia astrui, non physicam & realem. Sed contra est primo: quod si SS. PP. intelligerent tantum intentionalem & obiectivam rerum fluentiam praesentiam omnibus cognoscentibus communem, frustra illam S. Greg. l. c. incomprehensibilem. Greg. Nyss. l. 1. contra Eunom. inexplorabilem, dixisset, frustra haec. S. Anselm. Monol. c. 22. diceret, tam contraria secundum prolationem, tam necessaria secundum probationem. Contra est secundo, quod per obiectivam praesentiam non recte dicitur aliquid factum esse: uti nec crastina dies, quantumvis in mea cognitione praesens, recte dicitur illuxisse. Contra est tertio, quod praesentia tantum obiectiva optime stat cum vera & propria praesentia futurorum: imò haec non potest esse sine illa: atqui SS. PP. negant in DEO proprie dari praesentiam futurorum, eò quod respectu ipsius nihil sit futurum. Ita S. August. l. 2. ad Simplicium, q. 2. quid est praesentia, nisi scientia futurorum? quid autem futurum est DEO, qui omnia supergreditur tempora? S. Anselm. l. d. casu diab. c. 21. Praesentia DEI non proprie dicitur praesentia; cui enim omnia semper sunt praesentia, non habet futurorum praesentiam, sed praesentium scientiam. Contra est quarto, quod SS. PP. loquuntur de aeternitate cetera specialia attributa, sed attributum aeternitatis non pertinet ad genus cognitionis sed durationis realis; ergo quatenus causat praesentiam rerum, non causat praesentiam obiectivam, sed realem.

14. Probatur tertio auctoritate D. Thoma, cuius mens pro veritate nostrae conclusionis ita ostenditur S. D. praesentiam futurorum in aeternitate distinguit ab illa, quam habent in cognitione: ergo illa praesentia non est obiectiva, sed realis. Consequenter manifesta, quia alius modus praesentiae non est assignabilis. Antec. prob. primo, hic. q. 14. a. 13. docet S. D. quod omnia quae sunt in tempore, sunt DEO ab aeterno praesentia, non solum ea ratione, quae habet rationes rerum apud se praesentes (ut quidam dicunt) sed quia ejus intuitus ferretur ab aeterno super omnia, prout sunt in sua praesentia. Ecce S. Doct. opponit & contradistinguit praesentiam, quae res DEO in sua praesentia sunt praesentes, ab illa obiectiva, quae sunt praesentes in cognitione & ideis, per quas rationes rerum habet apud se.

Secundo hanc ipsam distinctionem clarius exprimit in 1. dist. 38. q. un. a. 5. in c. ubi dicit: quod DEVS omnia contingentia in temporibus diversis ab aeterno praesentia videt, non tantum ut habentia esse in cognitione sua, ergo praeter praesentiam in esse cognita, agnoscit aliam, quae non alia potest esse, quam realis & physica.

Tertio juxta S. Doct. cit. q. 14. DEVS futura cognoscit praesentia, prout unumquodque eorum est actu in se ipso; sed praesentia, quae sunt acta in se ipsis praesentia, est realis & physica, non

tantum obiectiva, quae habetur sufficienter per speciem rei.

Quarto. Idem S. Doct. ex eo probat, quod DEVS praesentia cognoscit omnia futura, quia sunt praesentia in aeternitate: ergo distinguit praesentiam quam habent in aeternitate, à praesentia, quam habent in cognitione. Consequenter prob. quia si S. Doct. per praesentiam in aeternitate solum intelligeret obiectivam praesentiam in esse cognita, probaret idem per idem, essetque perinde, ac si diceret: ideò videt DEVS omnia praesentia, quia videt omnia praesentia, cum obiectiva praesentia nil aliud sit, quam simul cognosci. Antec. verò constat ex cit. a. 13. q. 14. in c. illis verbis: licet contingentia fiant in actu successive, non tamen DEVS successive cognoscit contingentia prout sunt in suo esse, sicut nos, sed simul: quia sua cognitio mensuratur aeternitate, sicut etiam suum esse. Aeternitas autem tota simul existens ambit totum tempus, &c. Et 3. con. Gent. c. 154. futura contingentia soli divinae cognitioni subsunt, quia ea in se ipsis videt, cum sint ei praesentia ratione sua aeternitatis. Similia habet q. 2. de ver. a. 12. & aliis plur. locis.

Quinto S. Doct. negat l. supr. cit. & l. 1. contra Gentes c. 66. res sibi invicem esse praesentes, quae sunt DEO praesentes in aeternitate: sed per obiectivam praesentiam sunt sibi quoque praesentes, ergo S. Doct. aliam praesentiam intelligit, quam obiectivam.

Probatur quarto ratione. Illud omne est praesens in aeternitate, secundum esse physicum, cuius reali durationi aeternitas DEI indivisibiliter coexistit, sed aeternitas DEI coexistit indivisibiliter omnium creaturarum reali durationi: ergo illae omnes sunt in aeternitate DEI praesentes secundum esse physicum & reale. Major probatur: Certum est, quod aeternitas tanquam suprema & infinita duratio, coexistat omni omni rei physice in aliqua temporis differentia producta. Vel ergo omnibus coexistit tota simul uniformiter & immutabiliter; vel non? Si secundum, jam contra hypothesein non esset aeternitas: haec est enim immutabilis & indivisibilis duratio, unum praesentia liter stans nunc. Si primum habetur intentum: quia si omnibus tota simul coexistit aeternitas, omnia facit sibi praesentia, & quidem juxta suam physicam durationem & existentiam: quid enim est aliud praesentia, quam coexistentia? Minor est certa: quia aeternitas DEI quatenus infinita ambit omne tempus, omnemque durationem realem; quatenus indivisibilis, sic tota assistit omnibus, & non per partes. quatenus immutabilis in ratione mensurae, sic non exspectat adventum unius temporis post aliud; sed suo modo nempe praesentia liter & immutabiliter cuncta mensurat. Sic anima indivisibilis omnibus partibus corporis, quamvis diversa loca occupantibus indivisibilis tota assistit, & indivisibile centrum correspondet omnibus lineis à centro ad peripheriam ductis.

Probatur quinto. Nisi creatura DEO essent physice in aeternitate praesentes, DEVS ab aeterno non haberet de futuris scientiam visionis: consequens est absurdum, ergo, seq. prob. scientia visionis est cognitio rei in se physice praesentis; sed si creatura non sint in aeternitate DEO praesentes, DEVS

DEUS ab aeterno non habet cognitionem de ipsis, ut in se physicè presentibus: ergo de ipsis ab aeterno non habet scientiam visionis. Majorem infra ostendemus, min. est se clara.

Confirmatur. Si res aliquando sint DEO physicè presentes, aliquando non sint physicè praesentes, sequitur scientiam DEI de rebus fore mutabilem. Conseq. est absurdum: ergo. Sequela probatur. Illa scientia aliquando esset, & aliquando non esset intuitiva, quando physicè non existerent: ergo esset mutabilis.

Ais: tantum fore mutabilem extrinsecè & ex parte rei visæ, non autem intrinsecè & ex parte visionis. *Contra* est primò. Quòd visio sit actus immanens, qui absque intrinseca immutatione videntis aliter se habere non potest. *Contra* est secundò. Si decretum DEI de ponendo Antichristo transiret in Decretum de non ponendo Antichristo, non esset extrinseca, sed intrinseca mutatio ex parte actus; ergo si scientia intuitiva transeat in non intuitivam & abstractivam, vel è converso, non tantum erit extrinseca, sed intrinseca mutatio ex parte actus. Non enim minus scientia est actus immanens DEI, quam Decretum.

§. III.

Solvuntur objectiones.

17. **O**bjc. primò auctoritatem SS. PP. è quibus D. August. l. 1. de Gen. ad litt. c. 18. dicit: *Res antequam fierent, erant, & non erant: Erant in DEI scientia, non erant in sua natura.* Ubi videtur exclusà physicà presentia solam objectivam admittere. Rursus serm. 11. de v. Ap. *DEVS habet electos suos apud semetipsum non in sua natura, sed in praesentia sua.* Huc pertinent plura dicta SS. PP. copiosè congesta ab Henr. à S. Ign. n. 106. & sequentibus ubi dicunt, *omnia ante conspectum DEI praesto esse, ipsum cuncta praesentem videre, &c.* quæ omnia videntur tantum indicare praesentiam in esse cognito. Hoc ipsum videtur velle S. D. q. 12. d. Ver. a. 3. dicens: *quòd ea, quæ in se ipsis non sunt, apud DEVM existant, in quantum sunt ab ipso cognita & praordinata.*

Resp. Cum SS. PP. & S. D. l. cit. affirmant praesentialitatem cognitionis, non ideò negare, sed affirmare creaturarum praesentiam secundum realem durationem, quippe quæ fundamentum est praesentiae & cognitionis intuitivæ. Hinc D. Th. 3. contra gent. c. 154. sup. citato, causam visionis reddit, *cum sint ei presentia ratione sua aeternitatis.* Et D. Aug. Solil. c. 12. *quòd ego per successus dierum & temporum hinc ad mille annos hujus temporalitatis expecto, in conspectu aeternitatis tuae iam factum est, & quòd futurum est, iam factum est.*

Cum igitur D. Augustinus negat aliquid esse coram DEO in sua natura, loquitur de creaturis in sua propria mensura, intrinseca duratione, & passiva immutatione consideratis: sic enim utique omnia sunt in tempore condita.

18. **O**bjc. secundò. Si DEO omnes creaturae essent physicè praesentes in aeternitate, tunc omnes eidem ab aeterno physicè coexistèrent: sed hoc inprimis repugnat S. script. ex qua constat, omnia incepisse in tempore. Repugnat secundò doctrinæ

fidei, quæ dicit nihil fuisse ab aeterno praeter unum DEVM &c. Repugnat tertio dictis SS. PP. qui agnoscunt aeternitatem fuisse, antequam essent creaturae; sic enim D. Augustinus 12. d. Civ. c. 28. *Si potentiam suam DEVS à rebus subtrahat, ita non erunt, sicut antequam fierent, non fuerunt: ante dico aeternitate, non tempore.* Repugnat quarto rationi, quia vel coexistèrent secundum mensuram propriae durationis, vel secundum mensuram aeternitatis: non secundum mensuram propriae durationis, ut patet; non secundum mensuram aeternitatis; quia hæc non est ipsis ratio durandi, sed DEO. Aut si ipsis esset etiam ratio durandi ab aeterno, esset etiam ratio infinitè & in aeternum durandi, cum hoc sit proprium aeternitatis.

Resp. neg. seq. maj. quia creaturam esse ab aeterno vel coexistere DEO ab aeterno, significat creaturam secundum esse suum intrinsecè passivè immutatum, adeoque in propria durationis mensura coextendi ad totam aeternitatem, quod falsum est: creaturam verò esse DEO praesentem in aeternitate, tantum significat infinitam durationem divinæ aeternitatis virtualiter coextendi secundum aliquam virtuales sui partem, ad illam ipsam durationem & differentiam temporis, in qua creatura aliquando erit producenda, jamque hoc ipso propter suam infinitam praesentialitatem divino conspectui tanquam productam & suæ aeternæ actionis realem terminum extrinsecè connotatum praesentare (quod etiam voluit S. D. cit. a. 13. in c. dicens, *omnia quæ sunt in tempore, DEO esse ab aeterno presentia.*)

Unde propriè loquendo potius esset dicendum aeternitatem coexistere futuris, quam futura aeternitati: cum ratio praesentiae, non sit extensio existentiae create ad aeternitatem sed virtualis extensio aeternitatis ad durationem creaturæ. Cum igitur objectæ auctoritates tantum loquantur de rebus quatenus passivè immutatis & in propria durationis mensura consideratis, nihil nobis officiant.

Ad objectam rationem. Resp. creaturas DEO coexistere in aeternitate tanquam mensura extrinseca, ad quod non requiritur, ut aeternitas sit ipsis creaturis ratio durandi; sed quòd tanquam suprema & infinita mensura durandi ad omnem temporis differentiam, omnemque creatam durationem sese virtualiter extendat, eamque extrinsecè connotet.

19. **O**bjc. tertio. Est inintelligibile, quòd res, quæ nondum sunt, sint praesentes; & quæ nondum existunt, coexistant: sed hoc dicitur in nostra sententia, quid enim est aliud, futura secundum esse reale physicum esse praesentia in aeternitate, quam coexistere aeternitati, priusquam sint? non enim sunt, antequam per sui passivam immutationem proprium esse & in propria mensura acceperint.

Resp. Est inintelligibile, ut aliquid sit praesens, antequam sit per coextensionem & quasi retro tractionem sui esse realis & produci ad mensuram excedentem, conc. per ipsius aeternitatis seu mensuræ excedentis virtuales coextensionem ad illam ipsam durationem, in qua aliquando est, & per ipsius extrinsecam connotationem, nego hoc enim

enim nequaquam est inintelligibile, sed omnino verissimum: quia per hoc (ut rectè explicat Conventus & Jo. à S. Th.) nil aliud volumus, quam quòd ex supposito, quòd creaturæ vi divini decreti fiant secundum esse suum reale terminus divinae & aeternae actionis, nondum quidem passivè immutatus, & in sua mensura productus, sed tamen connotatus, hoc ipso aeternitas DEI ex propria sua linea illum terminum ejusque temporaneam productionem & durationem exhibeat, non certè ut futuram, quod repugnat infinitæ ipsius & indivisibili immutabilitati, sed simultaneè & præsentialiter, ita quidem ut si per impossibile Dominus DEUS res futuras & creatas non cognosceret in suis ideis, tamen illas in sua aeternitate propter eminentem continentiam omnis creatæ durationis cognosceret: ut clarè indicat S. D. infra q. 97. a. 3. *DEVS videt omnia in sua aeternitate, quæ cum sit simplex, toti tempori adest. & ipsum concludit: & ideo unus DEI inuitus formatur in omnia, quæ aguntur per totum tempus, sicut in præsenti.*

Si dicas, hanc præsentialitatem esse tantum objectivam, erit nobis quæstio & dissensio de nomine: interim, cum res futura secundum esse & durationem physicam sint termini divinæ actionis, & ad illa se divina aeternitas virtualiter coextendat, merito dicuntur secundum esse physicum esse præsentes in aeternitate.

20. Obijciat quatuor. Prius debet res esse in propria mensura, quam in aliena; sicut nec potest esse in alieno loco, nisi mediante loco proprio, unde si qua res per possibile vel impossibile nullam haberet durationem, etiam mensurari non posset aeternitate; sed futura nondum sunt in propria mensura: ergo nec in aliena.

Resp. Debet esse prius in propria mensura, vel ut mensurante, vel ut mensurata conc. ut actu mensurante, nego. Sed futura nondum sunt in propria mensura, ut mensurante, concedo, ut mensurata, nego minorem & conseq. Sensus distinctionis est, quòd equidem sit impossibile, ut aeternitas DEI se extendat ad alicujus rei esse physicum, nisi illud esse habeat aliquam durationem; (imò cum duratio ipsa sit ens reale, etiam ipsa debebit esse præsens aeternitati) quia tamen hæc ipsa duratio prout est aeternitati præsens, non exercet suam successione, ratione cujus mensuratur res futuras, ideo res sunt DEO præsentes in sua duratione & tempore, non tamen ut mensurante & rebus mensuratis successivè applicatæ, sed ut mensurato, quatenus ad singulas illius partes sese extendit simultanea & uniformis aeternitas DEI.

Insuper primò. Non potest alicui convenire prædicatum in aliena mensura, quòd ipsi repugnat in propria; sed DEO simul coexistere successivè, v. g. diem hodiernum & crastinum, item contraria in eodem subjecto, ut mortem & vitam, luctus & luctus, peccatum & gratiam, &c. repugnat rebus in propria mensura, ergo etiam in aliena.

Resp. dist. maj. Quod repugnat in propria mensura, repugnat etiam in aliena, nisi sit prædicatum accidentale conveniens ex modo essendi in superiori mensura, concedo; secus; nego: ita

enim Corpori Christi D. ex modo essendi in Eucharistia convenit esse invisibile, cui ex modo essendi in celo oppositum convenit.

Et similiter licet successivis repugnet similtas, uti etiam contrariis in eodem subjecto, quia tamen id solummodò ex modo essendi in propria mensura habent, quem superior & infinita mensura aeternitatis absorbet, & ad suæ indivisibilis & immutabilis præsentialitatis modum trahit; ideo in illa superiori mensura repugnantiam amittunt.

Insuper secundò. Quæcumque coexistunt simul uni tertio indivisibili, coexistunt simul inter se: sed successivè & contraria per nos simul coexistunt uni indivisibili *Nunc* aeternitatis: ergo simul coexistunt inter se, quod implicat.

Respondeo. Quæ coexistunt adæquatè uni tertio, tam formaliter quam virtualiter indivisibili, simul coexistunt inter se concedo; quæ inadæquatè coexistunt uni tertio, formaliter quidem indivisibili, divisibili tamen virtualiter, nego: sed successivè & contraria, Adamus & Antichristus, gratia & peccatum, mors & vita, non coexistunt adæquatè, sed inadæquatè eidem *Nunc* aeternitatis ut virtualiter divisibili: quia productio Adami v. g. coexistit aeternitati secundum æquivalentiam, quam habet *Nunc* aeternitatis cum illa differentia temporis, in qua Adamus fuit productus: Antichristus verò coexistit aeternitati secundum æquivalentiam, quam *Nunc* aeternitatis habet cum illa differentia temporis, in qua futurus est Antichristus.

Obijci. quintò. Immenitas quantumcunque 21. infinita juxta nostram sententiam non se extendit ad spatia imaginaria, & creaturas nondum existentes, quia à parte rei nihil sunt; ergo nec aeternitas DEI se extendit ad tempora futura, quia adhuc nihil sunt. Consequentia patet: quia sicut aeternitas est ratio durandi; sic immenitas est DEO suprema ratio ubicandi.

Confirmatur. Creatura non sunt ubique in Immenitate tanquam ubicatione ubique mensurante & locane: ergo nec sunt semper præsentes in aeternitate tanquam duratione semper mensurante.

Resp. Disparitatem esse, quòd immenitas DEO non sit ratio actualiter occupandi spatium, vel existendi in creaturis, nisi mediante contactu virtuali suæ operationis: in nihilo autem nihil operatur. Econtra aeternitas est ipsi immediata & infinita ratio durandi, quæ ex suppositione, quòd aliquid sit futurum vi divini decreti, non potest se non ad illud, seu terminum divinæ actionis extendere, & illud connotare.

Ad 2. patet disparitas, cum, quòd falso supponunt Adversarii, immenitas non sit immediata formalis ratio locandi, sicut econtra aeternitas est formalis ratio durandi. Imò verò si immenitas esset immediata ratio locandi, foret in hoc paritas, quòd sicut per aeternitatem seu mensuram superiorem, infinitam indivisibilem omnes creaturæ sunt DEO præsentes, sic per immenitatem infinitam & formaliter indivisibilem mensuram ubicandi, omnes creaturæ ubique fiant à DEO indistantes, quòd defacto certissimum est: non tamen ideo sequitur, creaturam aliquem

fore ubique: quia immenſitas faceret illam indiſtantem non ſecundum ſe totaliter, ſed ſecundum ſui partem virtualem, quatenus nempe æquivaleret loco proprio determinato creaturæ: & ſic pariter non ſequitur, quod creatura ſit æterna, vel ab æterno, quia æternitas illam DEO facit præſentem non ſe totâ, ſed ſecundum illam partem, vel (ut appellant) ſinum virtualem æternitatis, ſecundum quem correſpondet propriæ durationi & menſuræ creatæ, ac certæ temporis differentiæ.

22. Inferes ex dictis primò. Quamvis omnia ſucceſſiva etiam contraria & repugnantia, mors & vita, peccatum & gratia ſint ſimul præſentia in æternitate, non tamen deſtrui ipſorum eſſentialem ſucceſſionem aut contrarietatem, quia illa præſentia eſt ipſis extrinſeca, non intrinſeca;

nempe præſentialitate æternitatis ſe ad illa extendentis, non præſentialitate ſuæ durationis ad æternitatem ſe extendentis.

Ipſa quoque æternitas non adæquatè, ſed virtualiter inadæquatè ad illa extenditur; ita nimirum, ut ſecundum aliam perfectionem virtualem exhibeat Judam Apoſtolum, ſecundum aliam partem Judam proditorem; ſecundum aliam partem virtualem Antichriſtum natum, ſecundum aliam mortuum. Unde

Inferes ſecundò. Utramque propoſitionem ſi-23, ne contradictione verificari poſſe: *Nunc Antichriſtus eſt, nunc Antichriſtus non eſt*: ſi nimirum in prima propoſitione *ly nunc* ſignificet menſuram alienam & *Nunc* æternitatis: in altera verò menſuram propriæ durationis.

DISPUTATIO VI.

DE

Exiſtentia & poſſibilitate viſionis DEI.

CONſideravimus DEUM, ut in ſe eſt, nunc ipſum contemplantur, prout eſt in cognitione noſtra: quod triplici modo fieri poſteſt. Primò quidem naturali & abſtractivâ cognitione, quâ ex viſibilibus effectibus *inviſibilia DEI* intelliguntur: quomodo DEUM à nobis cognosci, nec invincibiliter ignorari poſſe initio dictum eſt. Secundò cognitione ſupernaturali, ſed obſcurâ tamen, & abſtractivâ, quæ ex lumine & habitu fidei procedit, ſuo loco diſcutienda. Tertiò clarâ

& intuitivâ, quâ DEUS ut in ſe eſt, cognoscitur, & per analogiam ad viſionem corpoream, *viſio* appellatur, verè *viſio magna*! Ex 2. quâ mentes beatæ *Regem in decore ſuo videbunt*. Il. 33. non ampliùs in umbra fidei, ſed luce gloriæ, non in *enigmatè, ſed facie ad faciem*. 1. Corinth. 13. Hujus exiſtentiam & poſſibilitatem præſenti diſputatione diſquirimus, & à certis ad incertiora progredimur.

ARTICULUS I.

An DEVM clarè videri per gratiam ſit poſſibile?

SUMMARIUM.

1. *Heretiſis contra præſentem doctrinam & contrariâ Catholicâ veritas.*
2. *Exponuntur objecta teſtimonia S. ſcript.*
3. *Et authoritates quorundam SS. PP.*
4. *Beati de factò DEVM vident.*

1. ARmenorum error fuit, quos refert Armaricus l. 14. c. 1. & cujuſdam Almarici tempore Innocentii III. quod DEUS per nullam potentiam ab aliquo intellectu creato intuitivè videri poſſit. Cujus oppoſita ſententia eſt de fide ex SS. litteris 1. Jo. 3. *videmus nunc per ſpeculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem &c.* Taliâ habentur Matt. 5. & Matt. 18. Ex quâ inſalubriter ſequitur altera pars concluſionis: quia actus probat potentiam, & confirmat ſpeciali ratione S. Doctòr: Poſſibile eſt ut creaturâ rationalis conſequatur ſuam beatitudinem: ſed ejus beatitudo conſiſtit in clara viſione DEI: ergo poſſibile eſt ut creaturâ rationalis DEUM videat.

2. Neque obſtant primò illa ſcript. loca, quibus negari videtur poſſibilitas creaturæ viſionis, uti

cum 1. Tim. 2. DEUS dicitur *inviſibilis*, &c. 6. quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poſteſt. & 1. Jo. 1. *DEVM nemo vidit unquam*. Nam Reſp. Hæc loca ſecundum SS. PP. interpretationem intelligendâ eſſe juxta contextûs diverſitatem vel de viſu corporeo, vel de viſione, quæ fit viribus ac lumine naturæ, vel in hâc vita ſecundum legem DEI ordinariâ, vel tandem de viſione comprehenſivâ DEI, qualem non tantum haberi poſſe, ſed ſe ipſos de factò habere, jactabant hæretici Anomæi, ut refert Theodoret. l. 4. hæret. fab.

Neque obſtant ſecundò authoritates quorundam SS. PP. velut Hieron. in c. 1. *Iſaie dicentis, nullam creaturam videre faciem DEI juxta naturæ ſuæ proportionem*. S. Baſil. l. 1. contra Eunom. *Subſtantiam DEI eſſe omnibus, præterquam Paternicò, & Spiritui S. inviſibilem*. S. Chryſoſt. ho. 14. in Jo. *nec Prophetas, nec Angelos DEVM vidiffe, ſed ſolum filium & ſpiritum S.* Dicendum enim eſt cum S. D. hîc a. 1. ad 1. Hos aliosque SS. PP. de quorum mente & ſenſu aliunde ſatis